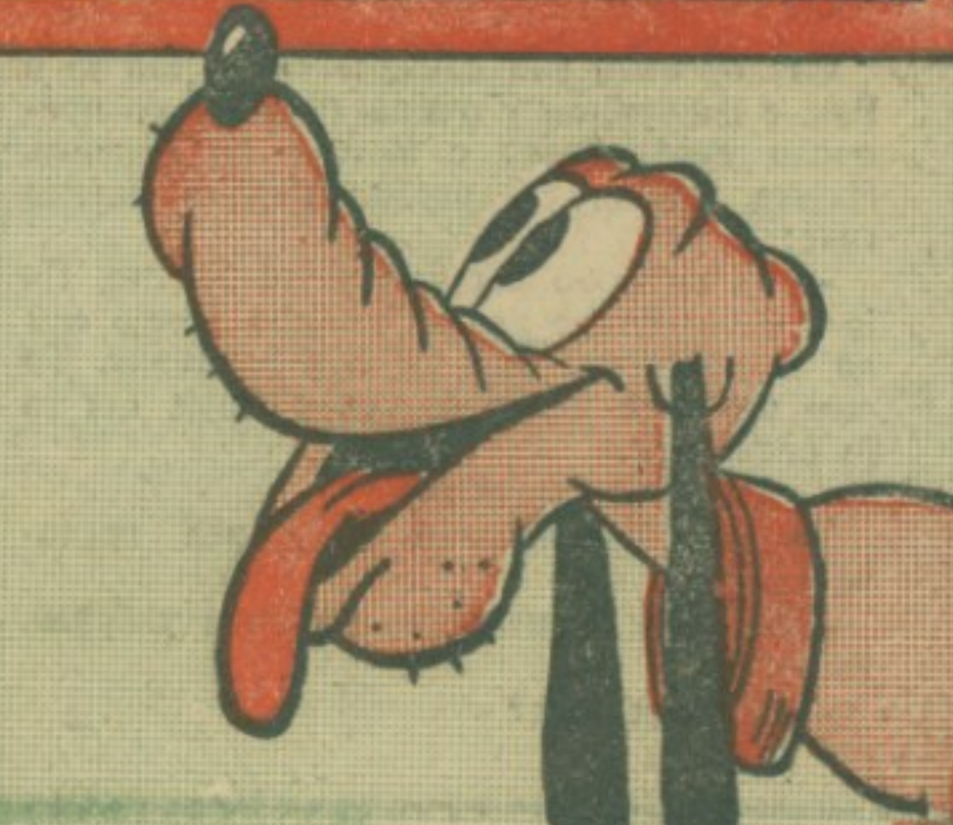

МИКИ И НАХОД РИЋА

Како је гудна титиња ПЕЛИКАН!

Трапава и смешна птица пеликан претставља једну од најпривлачнијих „тачака“ Флориде. Његове слике појављују се на хиљадама поштанских карата намењених туристима, уз обавезну легенду у којој се нарочито истиче „капацитет његовог кљуна.“

Дуж хиљадама миља дугачке обале обрасте мангровним дрвем и дуж пешчаних плажа пеликани се „лично“ претстављају туристима, стојећи достојанствено један поред другог у дугачким низовима или лебдећи изнад мора. Пеликани се тако вешто користе ваздушним струјама да тамо с времена на време махну крилима. То повремено махање крилима пеликани изводе као добро увежбан хор: најпре тај покрет изведе вођа јата — јато пеликана увек лети у једном низу — а за њим сви остали.

Сцена која превазилази клоновске тачке

Сусрести пеликана обично значи добро се забавити и слатко се насмејати. Једном је, у близини Мијамија, један зоолог присуствовао сцени која по својој комичности превазилази многе клоновске тачке. Носиоци „улога“ били су једна жена која је педала, седећи на каменитој обали, и један пеликан. Педалка у жениној ризи задрхтала је, она ју је нагло повукла и на камену се нашла велика риба. У истом тренутку слетео је на камен један пеликан, зграбио рибу заједно са удилицом, канатом и пловком и — полетео. Запредашћена, жена је чврсто држала штап са кога се канат све више одмотавао. Кад се приборала, почела је да наматва канат, привлачећи себи и

ПРОЖДРЉИВАЦ И
КЛОВИ — ПЕЛИКАН ЈЕ
УВЕК ЗАБАВАН

рибу и пеликана, који није испуштао свој плен. Морала је најзад да му испушта рибу из кљуна. Риба је, и даље на улици, пала у воду, а пеликан је заронио за њом. Ипак, жена је била бржа, на време је извукла рибу, скинула је са удице и бачила у једну канту с поклопцем. Она је још била нагнута над кантом кад јој је пеликан пришао с лева и бесно је кљуцнуо у ногу. Жена је вриснула, посрнула и пала преко канте. Канта се отворила и риба је исклизнула из ње. Пеликан је дограбио плен и — прогутао га.

Али, једна риба је само један залог за гладног пеликана. Једном је тај исти зоолог кренуо с неколицином пријатеља да мрежом лови ситне рибе које би им дошле послужиле као мамац за веће. Убрзо им се придружио један пеликан који је, изгледа, сматрао да су они дошли да за њега траже храну. Пеликан је

био толико упоран да су најзад зоолог и његови пријатељи одлучили да га хране све док се не засити. Међутим, нису ни слутили да су се полухватили нечега што нису могли да испуне. Птица је гутала једну рибу за другом, све док најзад реп једне рибе није остао да штрчи из њеног кљуна. Пеликан се био толико најао да се преврнуо кад је покушао да коракне. Његови „хранитељи“ су га дигли, да виде шта ће се догодити с „последњим залогом“.

Сваких неколико минута пеликан би начинио покрет гутања, а риба би мало даље клизнула низ грло. Затим је птица почела да поскакује, да би боље „сложила“ храну у свом желуцу. Кад је риба сасвим нестала, пеликан је задремао, а после петнаест минута се пробудио, да би — тражио још хране.

Рибари се жале да им пеликани уништавају много рибе. Међутим, биолози тврде да 90 отсто хране коју пеликани поједу претставља ситна риба која је без вредности за рибаре. Јер, пеликан не може да рони дубоко — тело му је сувше лако — те је приморан да се задовољи рибичама из површинског слоја или из пливача. Кад пеликан из ваздуха угледа плен, он савија крила и стрмоглављује се у воду. Али, чак ни тада он не може да дохвати рибу која се налази дубље од 60 сантиметара.

Међутим, рибари који дове помоћу мрежа сматрају пеликане својим помагачима. Кад они извлаче мреже, пеликани поседују на плутању или дате изнад опкољеног места вребајући рибе. Својим старим гњурњем терају их према дну мреже, тако да рибе и не покушавају да искоче из замке. Као плату за то, пеликани добијају ситну рибу коју рибари при сортирању одбаце.

Како галеб отима рибу од пеликана?

За разлику од мрких, бели пеликани никад се не гњурју. Они долазе до рибе на тај начин што одлете на пучину да би нашла јато риба које се упутили према пливачу. Тада се пеликани спусте на воду иза јата и снажним лупањем крила терају га према обали. Тек кад рибе буду „дотераце“

у воду дубоко највише 30 сантиметара, пеликани их тада хватају својим огромним кљуновима.

Највећа пеликанова „врилина“ је та што је он готово „безгласан“. Младунци још и испуштају неке тихе, „шкрипаве“ гласове кад траже храну. Једини звуци код одраслог пеликана су ударање крилима и оштро, заповедничко „шкљоцање“ кљуном, којим тражи храну или изражава бес. Веома ретко, кад се, например, два пеликана отимају за једну рибу, може се догодити да који од бораца испусти „шкрипав“ глас из времена кад је био птић.

Своја гнезда — неугледне гомилеце гранчица — пеликани граде на песку, на неком узвишењу месту каквог острва или у гранама мангровог дрвећа. Гнезда су им потпуно незаштитена, па је право чудо како их се сваке године излеже толики број и како пунчи одрасту.

Своје младунце женка брани од нежељеног госта на тај

Занимљивости о ЗВЕЧАРКИ

У Флориде постоји неколико фабрика које израђују конзерве пуњене месом змија-звечарки. Гурмани тврде да је конзервисано месо звечарке права посланица, а туристи сматрају за дужност да бар окусе овај специјалитет сунчане Флориде. И тако ова необична индустрија цвета. Прву фабрику за конзервисање звечарки подигао је, 1931 године, неки Џорџ Енд. Посао му је напредовао, тако да је своју производњу повећао на 15.000 конзерви годишње. Енд је умро напрасно — од уједа змије-звечарке.

Мало је тугаљиво говорити о најсавршенијој врсти змија, јер све оне претстављају за нас одвратна, љигава и опасна створења. Али, зоолози посматрају змије другачијим очима и зато они тврде да су звечарке најсавршеније међу змијама. Наиме, оне су најинтелигентније, имају најсавршеније органе за лучење огрова, имају че-

начин што се више у ваздух и одозго избаци на њега пуну кесу полусварене рибе. Као и друге птице, и мајка-пеликан доноси својим птићима храну у кљуно. Она најпре оде на обалу, где се добро нагута риба. Кад дође натраг у гнездо, она полусварену рибу врати из желуца у огромну кесу коју има испод кљуна. Младунци завлаче главу у мајчин кљуно и једу. Како се количина хране у њему смањује, они се све више увлаче у њега, тако да им на крају из кљуна вире само ноге.

Као што пеликани вребају прилику да отму рибарима плен, тако једна врста галебова мотри на пеликане. Кад пеликан изрони из воде, у кљуно му се не налази само риба, већ и неколико литара воде. Да би избацио воду, он отвара кљуно, пази да заједно с њом не излети и риба. Галебови само чекају прилику да му отму залог из уста. Они се обично спусте на циновски кљуно велике птице и чим га пеликан отвори да избаци

воду, они му муњевито зграбе рибу. Пеликан збуњено затрепће, поново зарони, а кад изиђе на површину с новом рибом сцена се понавља.

Човек се лако може спријатељити с пеликаном: довољно је да му пружи длан на коме се налази риба. Пеликан остаје човеком веран пријатељ — све док на испруженом длану има хране.

✱

Пеликан (*Pelecanus onocrotalus*), несит или гем живи у Европи, Африци и Јужној Азији, а има га и код нас. Пеликан по свом изгледу личи на гуску, али је од ње знатно већи. Сва четири ножна прста окренута су напред, а између њих су рапачете пловне кожнице. Кљуно му је врло дугачак, а између грана доњег кљуна рапачета је велика кожна кеса у коју несит хвата рибе, па их ту често држи и као резервну храну. Пеликани хватају рибу у дружини по више њих заједно.

зи дуго нису могли да одреде. Једни су сматрали да су то помоћни отвори за дисање, други су тврдили да су то органи чула слуха или мириса. Недавно је, међутим, утврђено да су ти отвори уствари ергази за одређивање топлотних промена. Змија, на пример, реагира на топлоту коју зрачи човечја рета удаљена од ње 30 сантиметара, или на чашу воде чија је температура само за један Целзијусов степен виша од температуре околине. То чуло за опажање топлотних разлика омогућује звечарки да открије присуство топлотних животиња и да одреди место где се оне налазе, чак и онда кад их не види.

Многицима није позната занимљива чињеница да једна змија-отровница не мора да буде жива а да је ипак у стању да излучи свој отров. Наиме, зуби кроз које змија лучи отров могу да зададу смртоносан ујед чак и пошто јој је глава одвојена од трупа.

Зоолози су утврдили да одрубљена глава змије-отровнице може још читав један час да нанесе смртоносан ујед, а да труп без главе може да се покреће још пуних седам часова.

учнике. Наиме, на „лицу“ звечарке, између очију и носних отвора, налазе се упаљива удубљења чију функцију зооло-

— Шта је, девојко? — запита је. Валона је устала, дршћући целим телом. — Желим нешто да кажем, — прошапутала.

— Хајде онда. Шта желиш да нам кажеш?

Валона је говорила готово без даха, нервозно кршећи прсте:

— Ја сам обична девојка са села. Молим вас, не љутите се на мене. Али, чини ми се да ствари могу само овако да стоје. Да ли је мој Рик заиста био тако важна личност?

— Мислим да јесте. Веома важна. И да је то још и сада, — благо одговори Јунц.

— Ма ко да је довео Рика на Флорину, зар би се усудио да... макар за тренутак изгуби из вида кад је Рик био тако важна личност? Зар се није могло десити да надзорник ткачнице прегуче Рика, да га сеоска деца умлазе камењем, или да се разболи? Тај га не би тек тако оставио у пољу, где би могао да умре пре но што га неко нађе.

— Настави, девојко, — рече Јунц мотрећи је пажљиво.

— Била је једна особа која је мотрела на Рика од самог почетка. Та особа га је и нашла у пољу и удешила да ја преузем бригу о њему, извучила га из невоља и вивала га сваког дана. Чак је знала и за посету лекару, јер сам јој ја о томе испричала. То је био он! Он је то био!

Последње речи Валона је изговорила с криком, уврвши прстом у Теренса, градоначелника.

XVIII

ПОБЕДНИЦИ

Сви су били као парализовани. Чак је и Рик, с неверицом у очима, бесмислено преносио свој поглед с Валоне на Теренса. Најзад, тишину је разбио Стинов пискав глас:

— Ја потпуно верујем у то! Заиста. Па ја сам то читаво време говорио. Рекао сам да је уробеник био Фајфов плаћеник. То вам показује каква је човек Фајф. Он га је потплатио.

— То је проклета лаж!

То није протествовао Фајф, већ градоначелник.

Абел, који је изгледао најмање узбуђен, запита:

— Шта је лаж?

БОРБА ЗА ФЛОРИНУ ПЛАНЕТУ ОСУЂЕНУ НА ПРОПАСТ

(49)

Теренс га је за тренутак гледао, очигледно не разумевајући питање, а затим рече:

— То што каже тај племенити, Ја нисам плаћеник никаквог Саркићанина.

— А оно што је девојка казала? Да ли је и то лаж?

Теренс овлажи врхом језика суве усне.

— Не, то је истина. Ја сам Рик у одузо памћење. Не гледај ме тако, Лона. Нисам мислио да му учиним толико зло колико сам му учинио. Заиста, није ми то била намера.

— Ово је дивна измишљотина, — проговори Фајф. — Тачно знам шта сте смислили, Абеле. Али, овај злочин не можете укључити у листу преступа тог криминалца. Јер, познато је да само велики племенити имају могућност да изврше, заправо да нареду да се изврши ова операција. Ваша је жеља да сумњу за овај злочин отклоните од Стина, па сте због тога удешили ово лако признање.

— Ја не примам ни транторијански новац! — повика Теренс.

Јунц је последњи дошао себи. Требао му је времена да схвати чињеницу да се градоначелник не налази у истој просторији у којој и он, да он то види само његову слику. Желео је да му приђе, да га зграби за рамена, да насамо разговара с њим, али је то било немогуће.

— Нема смисла препирати се док претходно не чујемо шта има да нам каже, — проговори он најзад. — Треба да сазнамо детаље. Јер, ако је заиста то он учинио, онда су нам ти детаљи итекако потребни. А ако није, онда ћемо то открити баш на основу његових речи.

— Ако баш желите да знате шта се догодило, — повика Теренс — ја ћу вам испричати. Ћутање ми више ништа не би помогло. Ко ће од тога имати користи, Сарки или Трантор, више ме не занима. Бар ћу моћи да кажем оно што ми лежи на срцу...

шта он зна? Шта уопште ма који од Саркићана зна? Они не воде послове своје земље. То раде Флоринци. Они обављају све дужности. Истина, већина од нас толико је слоњена да чак не може више ни да ропће, али знате ли ви шта смо све у стању да учинимо ако то зажелимо, и то пред очима племенитих Саркићана? Ево, видите шта сам ја учинио.

Ја сам, пре годину дана, привремено био управник саобраћаја на главном узлетнику на Сарку. То је спадало у моје образовање. Али, ви тај податак нећете нигде наћи. Јер, званични управник саобраћаја био је један

Саркићанин. Он је имао титулу, али посао сам ја обављао. Моје име наћи ћете у посебној картотеци која носи назив „Урођеничко помоћно особље“.

Кад је овдашњи представник Међузвезданог бироа послао на узлетнице поруку анализатора свемира, с напоменом да сачекамо његов брод са спременим амбулантним колима јер је научник вероватно померило памћење, што он закључује из његовог тврђења да Флорину прети нека опасност, ту поруку сам ја примио. Подесио сам тако да анализатора свемира сачекам на једном малом, споредном узлетнику у предграђу. То није било тешко. Сетите се тога да сам био у шивилној служби, а да та служба уствари обавља све послове на Сарку. Да је један велики племенити желео да учини оно што сам ја учинио, он то не би могао, сем ако не би наредно неком Флоринцину да обави то уместо њега. А ја сам то могао, да учиним без ичије помоћи.

Сачекао сам анализатора свемира и његов долазак затајио сам и Сарку и претставништву Међузвезданог бироа. Испедио сам из њега онолико података колико ми је било могуће, а онда сам покушао да те податке искористим на добро Флорине, а против Сарка.

— То си онда ти слао она писма! — прекида га Фајф.

— Да, ја сам вам послао писма, велики племенити, — мирно одговори Теренс. — Мислио сам да ћу моћи да вас присилним да ми, под условима ипак погодним за вас, препустите контролу над миротом, па да онда ступим, постављајући своје услове, у преговоре с Трантором и да вас најзад отерам с Флорине.

— Био си сасвим луд кад си тако мислио.

— Можда. Моја прва писма нису донела никакав резултат. Рекао сам анализатору свемира да сам племенити од Фајфа. Морао сам тако да поступим зато што је он знао да је Фајф најмоћнији човек на планети, па сам претпостављао да ће, све док буде веровао да сам ја заиста Фајф, говорити отворено.

(Наставиће се)

Друмови, скеле и понтонски мостови

Пре близу сто година, заправо по закону о друмовима од 1864 године, у Србији су постојале четири врсте друмова: државни, окружни, сремски и општински.

Државни друмови били су они који су полазили од Београда и у „непрекидној прузи“ везивали земљу са суседним државама. Такав је био цариградски друм, који је полазио од Београда до српско-бугарске границе пред Царибродом. Државни друм био је и десни крак цариградског друма који се одвајао од Ниша и преко Врање водио за Солун. Крагујевачки, такође државни друм, водио је од Београда до Крагујевца. Државним друмом називало се и његово продужење на Краљево и Рашку за Нови Пазар. Најзад, државни друмови били су и они који су полазили од Београда, преко Шапца, на Рачу за Босанску Посавину и из Београда преко Смедерева, Пожаревца и даље низ Дунав до Неготина, али овај друм није био тада довршен.

Окружни друмови били су они којима је главни циљ био да одржавају везу између појединих предела у унутрашњости. Сви ови друмови стицали су се у окружним варошима.

Сремским друмовима одржавао се саобраћај у унутрашњости појединих срезова и држала веза с друмовима суседних срезова, округа и с државним друмовима.

Општински друмови просецани су у атарима појединих општина.

Од свих ових друмова одвајали су се кракови у разним правцима. Поред ових главних друмова, било је и споредних, а сви скупа били су дуги 3.990 километара. На један квадратни километар државне територије било је 88,9 метара друма, а на једног становника долазило је 2,48 метра друма. Највише друмова било је у подрињском округу, где је на један квадратни километар постојао 161 метар друма, а најмање у топличком округу, где је на један квадратни километар долазило 30 метара друма.

Друмове је изграђивао народ, и то кудуклом, али просецање стена приликом изградње пута, затим подицање обичних и железничких мостова, подизивање и томе слично вршило се на рачун државне касе.

Преко већих река није било сталних мостова куда су главни друмови пролазили, него се прелаз одржавао скелами и понтонским мостовима. Тако су на Дрини биле три скеле, на Сави пет, на Дунаву 12, на Колубари једна, на Тимоку једна, на Ибру четири скеле и два понтона моста, на Голиској Морави 11 скела и један понтонски мост, на Биначкој Морави једна скела и један понтонски мост и на Великој Морави осам скела и два понтона моста. У свему је било 46 скела и 6 понтонских мостова.

У воденим путевима Србија није оскудевала, јер је лежала крај најважнијег воденог пута Средње Европе, Дунава, а и Сава јој је била на северној граници. Познато је да су реке биле увек најгоднији и најлакши природни путеви, јер су оне „путеви који сами иду и собом носе све што се на њима нађе“.

ЈЕЗИК СТАРИХ ЛОНЧАРА

У старо време поједине занатлије имале су свој специјални језик који су знали само чланови еснафа коме су те занатлије припадале. Тако су и лончари у Лужници и Нишави имали свој језик којим су се споразумевали, а крили су га од других. Ево неколико примера из тога језика и значења појединих речи:

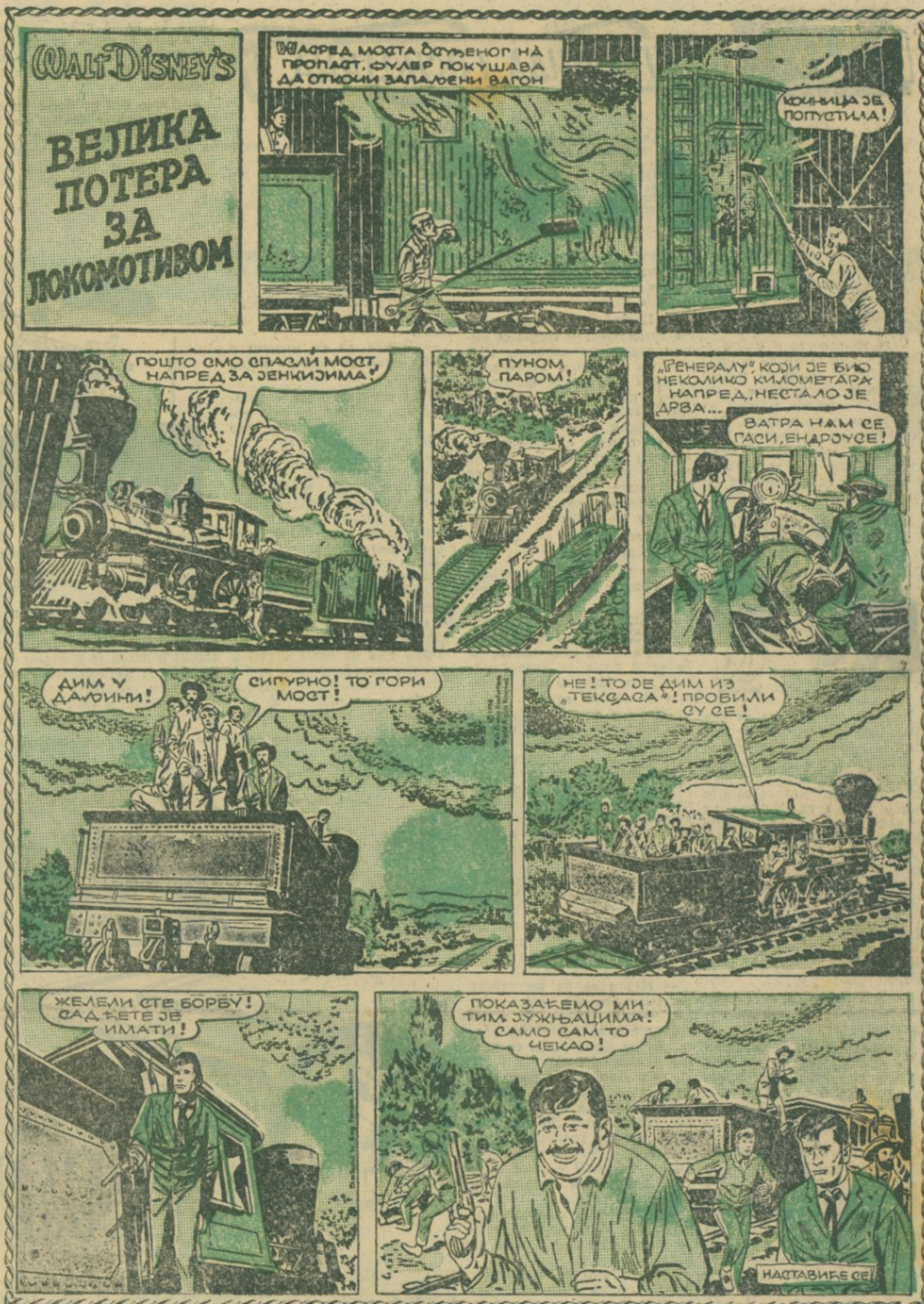
ботар = мајстор, чкавац = човек, чкавче = момче, плака = плакурина = жена, вајзе = девојка, ђале = дете, ђалици = ђелци = деца; ришавац = старац, корка = баба, троњар = газда, карњич = месо, фицла = пасуљ, дзура = вода, пидове = новац, ордијан = вино, палинка = ракија, велдеж = тестија, аписко = добро, цврка = млеко, калфа = кокош, кујдар = проја, левај = узми, пољар = грош, брзла = сир, трошавај = дај; вуримо = једемо, божар = букар = хлеб, циља = иде итд.

НАЈВИША НА СВЕТУ

У Лозани се ових дана расправља о томе да ли треба или не треба утростити 25 милиона франака за подизање највише куле на свету поводом Националне изложбе која ће се одржати у Швајцарској 1964 године. Необична грађевина, названа Сарасенов обелиск, по имену архитекте који ју је пројектовао, била би висока 605 метара, тј. 114 метара виша од досад највише зграде на свету, њујоршког Емпайр Стејт Билдинга. Она би имала цилиндричну основу од 48 метара у пречнику, с које би се дизао витак стуб купастог облика. На његовом врху, на висини од 433 метра, налазила би се кула са стакленим зидовима. У кули би био уређен ресторан за 2.000 особа, као и астрономска опсерваторија.

«СОВИНО ОКО»

Телевизијски апарат назван „совино око“ тако је осетљив да може чак и у мрклој ноћи „видети“ на даљину од неколико километара. Он је намењен војној авијацији: на екрану који се налази пред њим, пилот и у ноћи без месечине може видети пределе на земљи као по дану. Апарат то „постиче“ на тај начин што успева да „прикупи“ и најслабије светлосне рефлексе са земље.

СВАКЕ ГОДИНЕ 250.000 КЊИГА

Сваке године се у свету објави 250.000 разноврсних књига, у пет милијарди примерака. На француском језику изда се 16.000 дела у 130 милиона примерака. Око 70 одсто ових књига преводи се на четири главна језика: енглески, руски, француски и немачки.

СЕВЕРНИ ПОЛ БЕЗ ОЗНАКЕ

Никаквом сталном ознаком не може се обележити положај Северног Пола, јер се

пловећи ледене санте у тој области често померају.

ШТА ЈЕ ЧОГА?

Чога је назив за дугу и богато извезену одећу италијанских поглавица.

КРОЗ ЖИВОТ И ШКОЛУ

ЗНАО САМ, АЛИ САМ ЗАБОРАВНО

Географска ширина једног места је његова удаљеност на север и југ (северна и јужна) од полутара (екватора). Географска ширина изражава се бројем степени од 0 (полутар) до 90 (стојер). Сви степени географске ширине су међу собом једнаки. Места која имају исту географску ширину леже на једном упореднику (паралели) и имају исто отстојање од полутара. Иначе, упоредник или паралела је замислиени круг. Главни и највећи упоредник је полутар (екватор).

Шта удишемо, а шта издишемо? — Када дишемо, удишемо ваздух, а издишемо воду и угљен-диоксид. У то ћете се лако уверити: дуните у кашкицу и она ће се „ознојити“ — створиће се вода. Сада узмите кречну воду и кроз сламчицу дуните у њу. Приметићете да се замутила, јер је она реагенс на угљен диоксид. Замутила се због насталог калцијум-карбоната (кречњака). Реагенс је средство којим се служимо у хемији да бисмо утврдили присуство неке одређене материје код извесног хемиског процеса. Кречну воду смо употребљивали да бисмо утврдили присуство

угљен-диоксида који смо издахнули.

Зашто вода гаси ватру? — Да би свећа горела, потребан јој је ваздух. Ако је спустимо у воду, она ће се угасити, јер је вода спречила присуство ваздуха. Тако исто, ако воду шприцамо на упаљену куку спречавамо присуство ваздуха и пламен се гаси.

Нифе је назив за средњи слој земље, заправо за њено језгро. Ово језгро највећим делом састављено је од гвожђа (ferrum), кога садржи 80%, а мањим делом (6 — 10%) од никла, отуд и име: Ni (kl) fe (trum).

Житарнице су све оне биљке из породице трава чији зрнасти плодови служе за исхрану људи и животиња. Њихов плод се назива жито. Човек меље жито и од њега углавном прави хлеб, али и другу храну. Највише се употребљава пшеница, а затим раж, кукуруз, јечам, оvas (зоб), просо, хељда, пиринач, крупник итд. Житарнице имају округло, шупље стабло, без грана и сачворовима (задебљањима) слама. Листови житарица су дуги и узани. Пшеница има, на пример, класове, а оvas метлице.

КО СУ БИЛИ ТРЕВИРИ?

Тревирци су били велико келтско племе. Живели су у белгиском делу Галије. Престоница им је била на месту данашњег града Тријера.

ДА БИ СЕ ОСЛОБОДИЛЕ ПАРАЗИТА...

Неки биолози верују да велике рибе имају одређена места на која одлазе да би им

маље рибе и ракови појели паразите који су се припили уз њихова тела.

ЛИДО

Лидо (италијански лидо, латински литус) је назив за обалу, пешчане спрудове изнад морске површине, који су обично дуги и узани, а често имају облик једног острвог ланца. Таква је обала на острву Маламоко, које дели лагуну Венеције од Јадранског Мора.

Три кратковида господина

Чанг Шу-чен, аутор овог спенског монолога, чувени је „хсианг шенг“ — уметник из Тјендина. Хсианг-шенг је нарочити облик дијалога који изводи један комичар и његов „потстрекач“. У „Три кратковида господина“ нема потстрекача, па је то, према томе, „једноусти хсианг шенг“. Читав текст говори један глумач, изводећи га као да има саговорника. Чанг-Шу-чен обично сам изводи своје шаљиве монологе.

Да ли сам вам икада причао о три кратковида господина? Уствари, били су то моји ујаци.

Шта то рекосте о мојим ујацима? Ај-ја, како су смешни били! Прво, били су толико кратковида да је сваке вечери неко друго морао да закључава њихова врата. Ако би покушали да сами то учине, дрвени засун би им девет пута исклизнуо из лежњишта, а десети пут ударио би их по оку.

Кратковида? Чекајте да вам испричам! Једном је мој најстарији ујак кренуо на вашар у Нантинг. Није знао колико има до Нантинга, па је решио да упита једног човека који је стајао крај пута. Можете ли да замислите: то воште није био човек! А шта је било? Један од кипова који стоје чело тробова.

— Оппростите, господине, — учтиво запита ујак — можете ли ми рећи колико има до Нантинга?

— Никаког одговора. Ујак запита поново, четврти, пети пут.

— Хеј! Јесте ли ви глуви? — повика ујак машући рукама.

Догодило се да је на глави кипа чучала једна врана. Кад је ујак почео да виче, врана се уплашила и одлетела.

— Ала сте ви наморн, — насмеје се ујак. — Нећете да ми покажете пут, а? Е, сад вам је ветар одувао шешир, а ја нећу да вам кажем на коју страну.

Его, такве су се ствари догађале мојим ујацима.

Та три стара човека живела су у три куће чија су се дворништа додиривала. Једне летње вечери испунила су се сва тројица у дворништу најстаријег да заједно пију чај. Таскала ли су о свему и свачему. Разговор је некако дошао и на вид. И шта се догодило? То можете и сами замислити. Човек је такво створење да увек брани своје слабости и недостатке! Јесте ли га икад ухватили у томе да признаје своју највећу ману? Никад! Упорно ће тврдити да је нема.

— Знате шта? — рече најстарији ујак изваливши се на лежај. — Моје очи су много боље но што су биле. Истина! Довољно је да комарац само пролети крај мене и ја вам одмах могу рећи да ли је мужјак или женка.

— Мани ту причу, старији брате! — рече други ујак подругљиво. — Зар ниси баш ти излетео на парни ваљак кад си последњи пут пошао у шетњу? У шта ти то желиш да нас убедиш?

— Ја имам оно што се зове

ноћним очима. — стрпљиво одговори први ујак. — Уколико је тамније, утолико ја јасније видим.

— Приче! Голе приче! — рече трећи ујак. — Њима се никад ништа не постиже. Шта мислите о једном очигледном доказу? Сутра ће поставити нову таблицу над вратима храма који се налази на крају наше улице. Отићи ћемо и видети ко може с највећег отстојања да прочита оно што је на њој написано. Хајде да се опкладимо! Ко најближе прочита таблицу позваће осталу двојицу на ручак.

— Слажем се! — рекоше први и други ујак.

Први ујак пође на спавање. Зар мислите да је могао да заспи?

— Шта да чиним? — мислио је преврћући се до постељи — Обојница су од мене млађи, па ће моћи боље да виде исписане речи. Није то што ја жалим да платим ручак... али мрסקа ми је помисао да ме зову Старим Ђоравком. А они ће ми баш то рећи и никад неће престати да ме задирују.

Изненада, паде му на ум једна мисао. Свештеник који се брине о храму сигурно зна шта пише на табlici. Обрадован, он скочи из постеље, ишнућа се на прстима и крете пут храма.

— Свештениче, свештениче! — позва тихо, куцајући на вратима.

Свештеник се одмах појави. Баш је читао своје поноћне молитве, зато је и чуо позив мог ујака.

— Надам се да ми нећете замерити ако вас нешто упитам, — рече ујак. — Ви сутра стављате нову таблу над врата. Да ли знате какав се натпис налази на њој.

— Свакако, — одговори свештеник. — Натпис је у славу мудрог Куана и састоји се из пет хијероглифа: „Врлина која траје хиљаду година“.

— Аха! „Врлина која траје хиљаду година“! — рече први ујак климнувши главом. — Хвала вам!

И он се удаљи весело поцупкујући, а свештеник остаде, не знајући шта о томе да мисли.

Но, тек што се свештеник вратио својим молитвама зачуо је поново куцање на вратима. Био је то други ујак. Зар је и он дошао на исту идеју? Сасвим тачно! Уствари, он се на улици мимовишао с првим ујаком, али обојница су били толико кратковида да нису видели један другог.

Да скратим причу, рећи ћу вам да се и други ујак распитао за таблицу, што се свештенику учинило веома чудним. Али, други ујак био је промућурији од првог: дознао је и какве је боје таблица.

Неколико минута касније морао је сироти свештеник да и по трећи пут отвори врата. Био је то трећи ујак. Зар је дошао због исте ствари? Разуме се. Он је био најпромућурији. Запитао је ко је написао и потписао посвету.

Сутрадан, први ујак устао је рано. Умивао се кад су приспела друга двојица.

— Ах! Браћо! — весело их

поздрави. — Уђите да попиемо по шољу чаја.

— Какав чај сада? — нестрпљиво рече други ујак. — Прво да видимо ко ће добити опкладу, а после можемо да пијемо све што желимо.

— Добро! — сложи се први ујак и крете, не обривши лице и руке.

Тек што су изишли на улицу, први ујак им рече да стану.

— Зашто да се мучимо и идемо даље. Ја одлично видим и одавде.

И он управо поглед у правцу врата. Уствари, он није могао да види чак ни храм. Зар га је то задржало? Не!

— Изванредно добра таблица, — рече он гордо. — Видите ли шта на њој пише: „Врлина која траје хиљаду година“! Хијероглиф „траје“ нагледше је написан. Какви дивни, сигурни потези!

— Ти заиста имаш добре очи, — рече други ујак. — Али, кад већ тако добро видиш, драги брате, молим те да ми кажеш какве је боје основа таблице, а какве слова.

Први ујак не беше у стању да одговори. „Каква сам ја будала, — помисли. — Заборавио сам да питам“.

— Следи за боје? — пот-

смешљиво ће други ујак. — Онда ћу ти ја рећи. Таблице је плава, а слова су златна. Ах, требало би да видиш како се златна боја јасно истиче од позадине.

— Твоје очи су боље од очинју најстаријег брата. То је сигурно, — упаде трећи ујак. — Али, свако може да види те јасне боје кад сунце тако сија. Вештина је прочитати мала

је опет првен. Ето вам! Ја вишдим боље од обојице. Одлучио је плава, а слова су златна. Ах, требало би да видиш како се златна боја јасно истиче од позадине.

— Да уредимо то овако, — предложи први ујак. — Слажем се да је трећи брат заслужно ручак. Али, ко је први видео натпис „Врлина која траје хиљаду година“? Ја! Због тога и ја треба да добијем ручак. Други брат ће бити

је спречно? Свештеник. Изишао је из храма да види ко толико галами.

— Ево ко ће нам пресудити, — повикаше ујаци и сваки од њих трудио се да га се дочепа.

„Врлина која траје хиљаду година“ — то је натпис на новој табlici, зар не? — питао је први ујак.

— Тачно! — потврди свештеник.

— Таблице је плава, а слова су златна? — питао је други.

— Тачно!

— А ситна писмена су таква и таква? — наваливао је трећи.

— Сасвим тачно!

— Онда добро. — рекоше моји ујаци. — Ви сте најпозванији да нам будете судија. Опкладили смо се у ручак. И ви ћете ручати с нама, без обзира ко ће платити ручак. Речите нам само: ко је добио а ко изгубио?

Свештеник их погледа и насмеја се.

— Примам ваш позив. Ко да плати? Трошак око ручка платићете заједнички. Јер, изгубили сте сва тројица.

— Шта?

Моји ујаци били су запрепашени.

— Дођите ближе и погледајте — смејало се свештеник. — Дошли сте сувише рано. Таблице још није постављена.

писмена: посвету. Кладим се да ниједан од вас то не може.

Други ујак је занемео. Није му ни на памет пало да пита и за то.

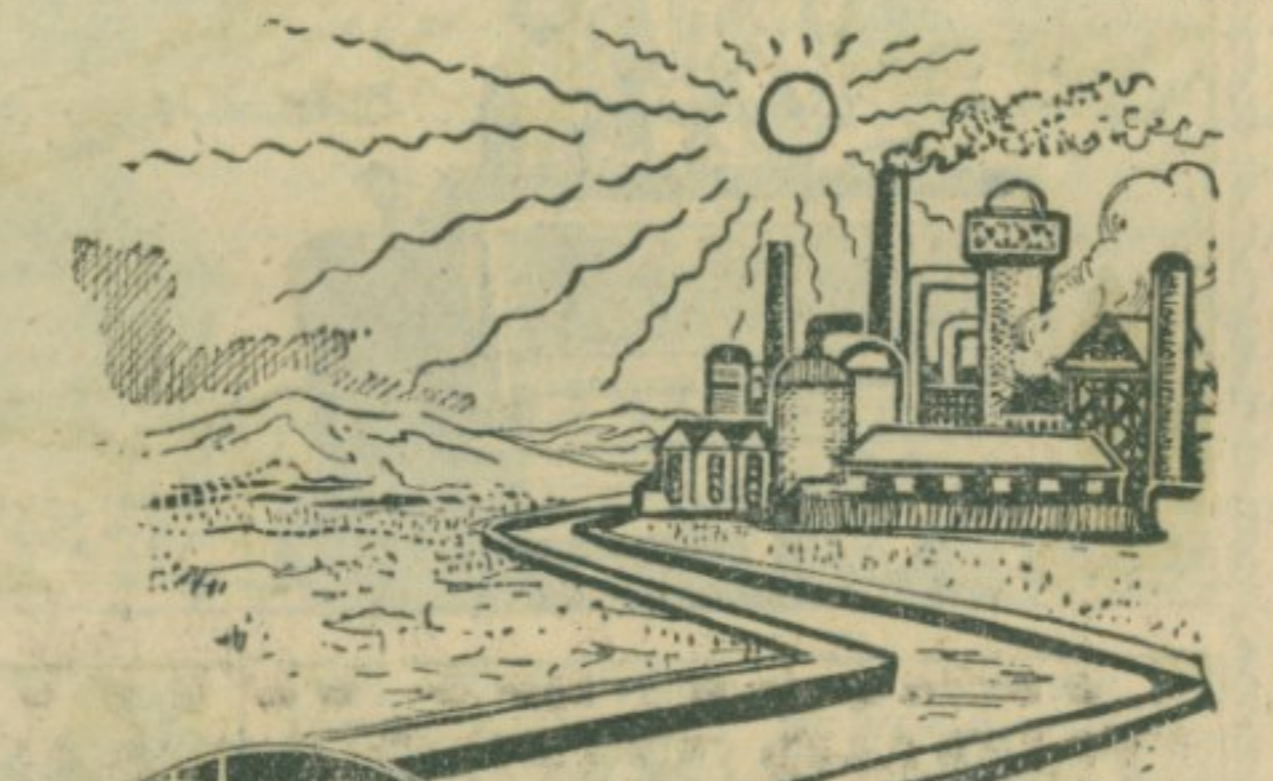
— Хоћете ли да вам их ја прочитам? — запита трећи ујак тобож немарно. — Прво дође датум; написан је првенем бојом. Испод њега стоји: „С поштовањем посвећује твој верни ученик тај и тај“. Сва друга слова су златна, а потпис

домашин.

— Смешно! — повика други ујак. — Ја сам видео боје, а то је више но што си ти видео! Ти треба да нас чистиш ручком. Али, да се не бисмо замерали један другом, ја ћу платити петину, а ти остало.

— Не! Не! — грмео је први ујак. — Захтевам бесплатан ручак.

Викали су све јаче и јаче. Замало да дође до туче. Ко их

Да ли ће Европа постати пустиња

Уједном писму Хелмута Молткеа, у коме он прича о свом путу по Источу 1840 године, налази се реченица: „Кад су једном запитали једног познатог енглеског инжењера због чега је, по његовом мишљењу, бог створио реке, он је одговорио: „Да хране канале“.

Вода бежи

Овакав искључиво „користолубив“ однос човечанства према рекама, изворима и подземним водама влада већ више од једног века. Вода, неопходан елемент за све живи, која је у свом вечном кружењу увек стајала у човековој служби, почиње да „отказује послушност“ свом господару. Сто године технике и индустрије натерали су је да се стане повлачити све дубље у земљу, где је наше пумпе једва још могу досе-

ћи. Сто година регулације река приморали су површинске воде да с претераном брзином напуштају континенте и одлазе у мора. Вода је све више нестајала, тако да је данас има једва довољно. Ако се човечанство не врати паметнијем и природнијем схватању водопривреде, будуће генерације мораће да плаћају за чисту и свежу воду много више но што су плаћали наши преци у време кад се вода за пиће разносила сакама.

Готово све реке у Европи веома су загађене. Рајна код Келна сваког дана однесе изводно око 20.000 тона индустријских отпадака. Лајна код Хановера и Везер још су заштитени. Сматра се да за годину дана Рајна однесе у Северно Море 4,6 милиона тона прљавштине и муља. Кад би се ова количина морала превести сувим, била би потребна композитија од 230.000 теретних

вагона. Лети многе европске реке потсећају на смрљиве баруштине. Кроз лепе пејзаже Средње Франачке теку реке које толико заударјају да чак ни стока неће да пије из њих воде.

Нема човека који би пристао да се окупа у кади у којој би се налазила вода помешана са четврт литра течности узете из градске канализације. Однос прљавштине према чистој води износио би у том случају 1:400. Међутим, у реци Елби тај однос износи 1:200. Само током једне године из швајцарске реке Аре било је извађено: 328 мртвих риба, 255 кунића, 27 паса, 142 мачке, 162 кокошке, 24 свиње,

670 пресохлих извора

Више од стотину година човек ради на томе да што је могуће брже спроведе реке до мора, да би се на тај начин заштитио од поплава и добио нове површине за обрађивање. Као последица тога, речна корита постају дубља, ниво подземне воде опада, а ливаде и шуме остају без воде. Од 1945 године до данас само у Швајцарској је пресушило 670 извора. У Франачкој Јури, у Баварској и Франкенивалду читаве области остале су без воде, коју сада доносе с кампањима-цистернама, често са велике даљине. У области чији водени токови нису регулисани, једној капи воде потребни су месеци пре но што стигне у долину и улије се у

неку велику реку. Данас је за то потребно свега неколико дана, а понекад и часова. Снага регулисане реке много је већа и због тога се њено корито све више продубљује. Њен ниво и ниво подземних вода у њеној околини опада и ерозија почиње.

Стручњацима највише бриге задају подземне воде. У свим земљама с развијеном индустријом и интензивном пољопривредом њихов ниво опада са забеспокојавајућом брзином. Сматра се, на пример, да се у Калифорнији већ кроз 20 година више неће моћи доћи до подземне воде. То што су у тој земљи успели да пошестоструче принос воћњака, при чему су се трошиле и троше огромне количине воде, већ сад почиње да се свети.

Пред сличним проблемима налази се и Европа. Претеривање у регулисању река, исушивање мочвара, нестајање шума, ширење градова и све веће потребе индустрије са водом, загађеност река, а и загађивање подземних вода уљима која продиру кроз земљу — све то угрожава „водену базу“ нашег континента.

Досад су људи обрађали мало пажње промени климе, промени која је из године у годину све осетлија. Међутим, та промена има огроман значај кад се повеже с проблемом воде. Глечери „умиру“ и земља постаје топлија. Становници јужних области Гренланда поново су постали одгајивачи стоке; гранична линија шума у Канади помера се према северу; на Лабрадору се данас гаји кунус. Научници из тога извлаче следећи закључак: ако се хладноћа повлачи на север, онда ће наша умерена зона, лагано али стално, постајати топлија и сувља. А све те промене имаће огроман утицај на привреду. „Планове за будућност већ сада треба правити“, — каже Алфред Карбе, из чије су књиге „Вода, благослов и опасност“ узети горњи подаци.

ХОМЕР МЕЂУ СЛИКАРИМА

Мршав, блед човек с тамним наочарима стајао је непомично иза кулиса Париске опере, не скидајући погледа са сцене. Играла је прима балерина. Као лептир лепдела је преко позорнице; сад би подигла руку изнад главе, сад би се преврла у струку, сад би се подигла на прсте. Била је љупка, као цвет који се повија под дашком ветра, лака као перо које је захватно и понео поветарац.

Из ноћи у ноћ стајао је тако Едгар Дега, непомичан, као укупан на месту. Он није примећивао колико је балерина лепа, није чуо буран аплауз из сале. Његова пажња била је прикована за њене покрете; он је проучавао лепоту живог покрета.

Дега је носио тамне наочари да би мало олакшао својим очима. Ви га је издавао. У права опере дозволила му је да се слободно креће по читавој „кући“, да залази у гардеробе и иза сцене јер су „балетске слике“ овог човека који је губио вид биле најлепше и најстварније слике у овом жанру.

Мајка му је била Креолка из Њу Орлеанса. Његов отац, имућан Француз, желео је да му син постане адвокат. Али, видећи синовљеву наклоност према сликарству, допустио му је да напусти права и да се упише на уметничку академију.

ПОДЗЕМНО ДРВЕЋЕ

Једно јабуково и три поморанџина дрвета расту на око 900 метара испод земљине површине, у Силваниту, канадском руднику злата. Рудари су засадили ово дрвеће пре десет година у дрвеним бурадима. Једна јака електрична сијалица „заменjuje“ сунчеве зраке. Рудари редовно заливају дрвеће и „хране“ га потребним витаминима. На дрвећу стално избија ново лишће, а старо опала, без обзира на годишње доба. Али, оно још никад није процветало или донело плод.

двадесет година, балет је заузимао најважније место у његовом животно. Пре подне је присуствовао пробама и гледао играчице док су понављале своје покрете, усавршавале кораче. Проучавао је њихове безброј пута понављане скокове и окрете, начин на који су забављале рамена, пропњале се на прсте, изводиле пируете. Посматрао их је и ван сцене: како се љутко сагну да би причврстиле свилене траке на ципелама и какве покрете чине при намештању укоснице.

Дега је ретко правно скице на лицу места. Памтио је само детаље, хиљаде детаља једног покрета. Често је у свом студију цртао са модела, али је сликао само из сећања.

У четрдесетој години Дега се веома узнемирио због свог све слабијег вида. Брижљиво је чувао очи, штитио их од хладноће и јаке светлости. Ограничио је читање на најважније чланке у новинама. Али, вид му је стално слабио. Осећао је да му није остало још много времена и да мора што више да наслика пре но што се тама потпуно склопи око њега. Престајао је да се виђа с пријатељима, затворио се у свој атеље, који је напуштао само за време балетске сезоне, забранивши свима да га узнемиравају. И у тој трици временом: раваде су се слике, нова увек сјајнија од оне тек завршене. Тако је настала не само нова серија „балетских слика“, већ и читав низ сцена са тркалишта, слике париских модискиња, праља, пеглерки, купачица.

Једно јутро пробудило ме моји људи и саопштили ми да је неки номад сишао с планина и да носи чудну животињу. И заиста, она као да је потицала из преисториских времена. Горњим део тела био јој је покривен крљуштима мркосиве боје, правилно распоређеним, док је доња половина била мека и боје меса, отприлике као људски длан. Кад сам је касније измерно, видео сам да је дуга 70 сантиметара, од чега је око половина отпадала на тело, а остатак на главу и реп.

У неким крајевима Индије ову животињу зову салак, мада је познатија као панголин. То је, уствари, нека врста мравоједа, као што су то армацило и амерички мравојед. Постоје две врсте: индиски панголин, који живи у равнинама јужно од Хималаја, и кинески панголин, на умереним висинама Хималаја. Примерак који је био преда мном спадао је у врсту кинеских панголина.

Упитао сам старог номада шта мисли да уради са овом животињом. На мој ужас, он ми је испричао да ће сачекати да она угине од глади, да би

ПАНГОЛИН ЧУДНА ЖИВОТИЊА

Један индиски скупљач животиња, који на свом имању има читав мали зоолошки врт, успео је да набави и један примерак панголина, чудне животиње покривене крљуштима. Ево шта он каже о томе.

од ње направити „велики лек“, слабе исхране. Не много велики треба да га излечи од свих болести од којих пати,

Није ми било непознато сујеверје ових планинаца, који таквим и сличним „лековима“ покушавају да лече најразличитије болести.

Нисам хтео да губим време убеђујући старца да га панголин неће излечити, већ сам га упитао од чега пати. Испоставило се да пати од старости и

Али, судбина је била немилосрдна. Дошло је време кад Дега више није видео траг крејона на хартији. У тим страшним тренуцима сазнања да је вид изгубљен, Дега се баца на скулптуру, на којој се понекад огледао у почетку своје уметничке каријере. Врхови прстију заменили су очи; фигуре коња, играчица и купачица израђене од глине били су његов последњи прилог лепоти живог покрета. Данас, изливене у бронзи, те фигуре се чувају у музејима широм света. Многи љубитељи уметности чак сматрају те скулптуре његовим највишим дометом.

И док се мрак све више згушњавао око уметника, његови радови постизали су све већу славу. Скупљачи уметничких дела отимали су се за његове слике. Једно његово платно, слика балерине, које је он раније продао, било је препродано за десетоструко већу цену. Кад су га упитали шта он о томе мисли, Дега је одговорио:

— Осећам се као коњ који је однео прву награду, а примио само своју уобичајену порцију зоби.

Лекари су се успротивили пустињачком начину живота слепог уметника. Слушајући њихов савет да што више буде на ваздуху и да се више креће, Дега је своје последње дане проводио у дугачким шетњама париским улицама. Мршава старац, мало поврених леђа и с тамним наочарима, који је куцкао својим штапом да би „опипао“ пут под ногама, био је познат свим Парижанима. Једни су га упоређивали са Лиром, краљем који је изгубио све што је волео. Друге је потсећао на највећег песника старе Грчке, слепог Хомера. Но, сви су се дивили његовој уметности и храбрости и сви су зажалили кад су једног дана, 1917 године, сазнали да он никад више неће изићи у своју уобичајену шетњу улицама.

У ПОДНОЖЈУ КРОВА СВЕТА

Тибет је једна од најнеобичнијих земаља у Азији. У његовом главном граду Ласи, на једној усамљеној узвишици, налази се висока и раскошна грађевина Потала, где живи верски и световни поглавар Тибета, далај лама. Иначе, гледајући другу зграду у Ласи не може да има више од два спрата, јер нико не сме да буде на већој висини од далај ламине носивке, која се креће на челу поворке приликом великих свечаности.

Испод Потале, у једној огромној дворани издубљеној у стени, до које се стигне после десет минута хода кроз подземне лабиринте, налазе се изванредно очуване мумије 98 истакнутих првосвештеника и верских поглавара Тибета, од којих су неке старе 1500 година. Сви су они поређани у круг и седе, оборене главе, на златним престолима. Ови свештеници су једини Тибетанци чија се тела чувају после смрти. Пошто у Тибету нема земље да би се људи могли сахранити, нити довољно дрва да би се њихови лешеве могли спалити, тела умрлих бацају се с хималајских литица, где постају плен орлова и других грабљивица.

Од „дворане инкарнације“, где се чувају мумије првосвештеника, дуг подземни ходник води до једне још пространije пећине, настале за време вулканских катаклизми у далеку прошлости. У овој пећини налази се златан кип Буде и једна кућа у којој леже мумије двојице лама и једне жене, по-

кривене танким слојем злата. Ове мумије долазе у ред најстаријих у Тибету. Пећина је пуна златоносних жица и златних руда, али вера брани Тибетанцима да добијају злато из подземних рудника. У Тибету се злато сме vadити само из река.

Народно јело Тибета је цампа, нека врста каше од прженог овса помешаног с маслом јака. У овој чудној земљи врло је тешко набавити месо, јер будистичка вера забрањује да се убијају животиње. Ако неки Тибетанац ипак зажели да за неку свечаност печењем почасти своје госте, он мора да лута тражећи свеже лешеве дивокоза и других животиња које су пале с литице или настрадале каквим другим случајем. Иначе, највећа поклањања у Тибету је салата од цвећа рододендрона, које се бере у подножју Хималаја.

Пуштање змајева може се назвати правим народним спортом у Тибету. Од најранијег детињства сваки Тибетанац има по неколико змајева различите величине и облика и игра се њима кад год има времена. Стрпљивији дечаки праве змајеве-једрилице, који се у судару с поволјном ваздушном струјом дижу по неколико метара увис и тако лете извесно време. У Тибету постоје и професионални играчи змајева, који на свечаностима и ваширима показују своју вештину. Гађање луком и стрелом је такође омиљени спорт, коме се Тибетанци обучавају од детињства. Најзад, деца у овој земљи врло рано науче да јашу на малим коњима, понијима.

18 редова оваквих крљушти на телу, 10 редова мањих крљушти на глави, а пуна 22 реда на репу. На трбуху су му рале малобројне чекињасте длаке. У природи се храни мравима и термитима, које лови својим лепљивим језиком ваљкастог облика, зашиљеним на врху. Овај језик он избацује на дужину од двадесетак сантиметара. Мој панголин волео је да пије млеко и испразнио би пуну чинију пре но што трепнеш.

Канџе на ногама — две дуге и једна краћа — идеално су оруђе за копање. Панголин је у стању да се ископа и да нестане под земљом за невероватно кратко време. Кад хода, канџе се повију и образују врло чврсто стопало. Очи и уши су му мале, тако да слабо види и чује, али му је зато чудно мириса веома развијено, те он уз помоћ њега тражи храну. Креће се споро и уз стално њушкане. Понекад се пропне на задње ноге, да би боље осмотрио околину. Мој панголин умео је да се пуже по дрвећу. Ово је чинио с великом лакоћом, помажући се притом канџама и водоравно, појаљујући се норепом. Сазнао сам да неке афричке врсте мравоједа живе

искључиво од мравца и термита које налазе на дрвећу.

Кад је нападнут или кад спада, панголин се скупља. Главна му се тада налази између предњих ногу и покривена је репом. У том положају он је потпуно заштићен, утолико пре што се крљушти тада исправе и својим оштрим вршцима одбијају нападача. Иначе, он понекад седе на задњим ногама и репу, као кенгур, док предње ноге прекрсти. Кад је раздражен, гласно шишти и то је једини глас који даје од себе.

Верује се да панголин није тако ретка животиња као што се обично сматра. Пре ће бити да њега, као искључиво пољно животињу, човек само ретко среће. Дању се скрива у пукотинама стена и у јазбинама које сам ископа.

Панголин (од малајске речи pangolin) је врста безубог сисара који живи у Азији и Африци. По мишљењу неких научника, панголин је далеки сродник јужноамеричког мравоједа. Панголини су прилично велики, тело им је мажући се притом канџама и водоравно, појаљујући се норепом. Сазнао сам да неке афричке врсте мравоједа живе не се инсектима.

УМЕСТО ПРЕДАВАЊА — ФИЛМ

Управа универзитета у Висконсину, у САД, нашла је оригиналан начин да надокнади недостатак добрих професора за физику. Наиме, предавања из физике за читаву школску годину снимљена су на филмску траку у боји. Овај звучни филм траје укупно 81 час, а подељен је на лекције од по пола часа. Дужина читавог филма износи 48.000 метара. Међутим, приликом снимања утрошено је укупно 150.000 метара филмске пантљике.

БРЗО! БЕЖИМ ИЗ ОВЕ ПРОКЛЕТЕ КУЉЕ!

А ШТА ДА РАДИМ КАД МИ ТАТА ПОНУДИ ДА ПИЈЕМ ОНУ ТЕЧНОСТ?

РАДИ ШТО ТИ ЈА КАЖЕМ, ПА ЂЕМО ВИДЕТИ!

ВЕШТИЦА ЈЕ РЕКЛА ДА ДОБРИ ТРЕБА ДА ПОСТАНУ ЗЛИ... И ОБРНУТО!

ОБРНУТО... ШТА ХОЋЕ САМО ТИМЕ ДА КАЖЕ?

НАЈПОСЛЕ, НИЈЕ ТО ВАЖНО!

НАСТАВИЋЕ СЕ

КЛУБА ПРЕЖИВЕЛИХ

Пол Гејлико, амерички спортски новинар, недавно је објавио чланак у коме је описао како је постао члан „Клуба преживелих“. Овде доносимо тај чланак у изводу.

су они били чланови „Клуба преживелих“.

Сутрадан смо се сви нашли на старту. С нашим шлемовима, штитовима против сунца и подбрадницима, изгледали смо као смешни средњовековни витезови. Одећа нам је била постављена крзном, нарочито на лактовима и коленима. Наше челичне рукавице имале су на спољној страни металне штитнике, ради чувања зглобова у случају евентуалног пада. На прима смо носили јастуче пуњено ситно резаним каучуком, да бисмо се заштитили од убиственог притиска.

Кад је дошао ред на мене, легао сам потрушке на челичне саонице. Према мном се пружала стаза у виду леденог ходника. Била је широка 1,80 метар и налазила се између два бочна зида висока по 50 сантиметара, који су на опасним кривинама достигали и већу висину.

— Само стружи! — говорили су ми пријатељи. И ја сам зарео у лед свих десет клинаца који су штрчали са мојих петета.

— Стално стружи и добро се приљуби уз свој скелетон! — саветовали су ми.

Скелетон је назив за ову врсту спортских саоница, али та реч, потсећајући на костур, није звучала нимало охрабрујуће, поготову у овом тренутку.

Најзад је одјекнуло звоно

Најзад је одјекнуло звоно. Дрвена препрека је склоњена, неко ме је гурнуо и лагано сам почео да клизим. Већ после неколико метара, ја и 135 килограма мојих саоница јурих смо великом брзином. Ледени бедени који су, блистајући се, протетали са лева и с десна личили су ми на муње.

— Стружи! Стружи!

Ношени ветром, гласови хора добронамерних саветодаваца све слабије су продирали под мој шлем. Снажно сам стругао, али то није могло да успори жестоку брзину саоница. Према мном се оцртао завијутак усечен у висок ледени зид. То је била чувена Рампа, иза које је вијугало корито глечерског поточића. Нагнуо сам саонице и успео се уза зид тамо толико да угледам страшну провалију која ме је чекала с оне стране. Кривина се протезала у облику слова S. Слетео сам с једне падине, да бих се устремце на супротну оквук, на којој већина почетника доживи катастрофу. Они који прелете

преко зида па ипак остану у животу, постају чланови „Клуба преживелих“.

Кад сам угледао понор, паника је већ била почела да ме обузима. Стругао сам из све снаге шљинцима на ципелама, али ко би могао да задржи овај челични метеор! Наједном — али ме не питајте како! — нашао сам се на трећој окуци у облику слова S, а из ње сам излетео у правој линији као топовско буле.

Уствари, било ми је немогуће да управљам својим скелетоном. Отскакао сам од ледених неравнина, а попречна челична шипка сваки час ме је ударала у стомак.

Пред собом сам назрео сидлету једног железничког моста и једног пута. Мене је пишта водила испод моста. Тамам сам помислио да ћу раздупати главу о стуб, кад ме кривина одведе испод његовог гвозденог лука, а потом преко дна корита од леда, на чијим су се странама уздизали ледени зидови. Са свих страна ме је окружавало море светлцавог, плавичастог леда, а по лицу ме је шибало ветар, тако јак да би могао да однесе чак и рогове с бикове главе.

Устао је и млатара рукама

Баш у том часу пишта се нагло спустила у један пролом, где саонице достижу највећу брзину. Био сам само једно ништавно таче које лети кроз ледену пуштину. Моје слуштане постајало је све брже и мени се чинило да саонице више не додирују тло.

Наједном, као да ме је нешто снажно ударило с десне стране и ја осетих неподношљив притисак. Учини ми се да се пењем ка небу, изван бедног пакла. Возио сам се право у небеско плаветнило, док су санке успоравале брзину. Зар ћу заиста остати жив?

ПОДМОРНИЦА С ПЕДАЛИМА

У Америци се гради подморница која ће бити дуга само 43,6 метра, широка 56 сантиметара, а висока 106. Њена укупна тежина износиће 176 килограма.

Ова минијатурна подморница служиће за испитивање морских дубина. Она ће носити свега једног човека и мали товар, или два човека без икаквог другог оптерећења. Има алуминијумске пропелере, које ће покретати електрични мотор тежак седам килограма. Труп јој је направљен од пластичног стакленог влакна, а у унутрашњости се налази нарочити баласт ради што боље стабилности у току пловидбе. На горњој страни су две пластичне куполе с прозорима, кроз које „посада“ може да гледа у морским дубинама.

Што је најчудније, ова подморница има и ножне педале, како би човек, у случају квара мотора, могао да их окреће као на бициклу, брзином од око осам километара на час.

Најзад, једва дишући, постао сам спестан да лежим непокретан на санкама које стоје на снегу. Моји прсти и даље су грчевито стезали челичне шипке, док се из звучника чуо нечији глас који је изговорио моје име и саопштио резултат: 800 метара за непуних 90 секунди.

Постигнутим резултатом нисам био задовољан. Гром и пакао, — помислио сам — шта сам радио толико времена на тако краткој стази!

Другом приликом прешао сам исто растојање за 11 секунди мање. А трећи пут — постао сам члан „Клуба преживелих“.

Било је то овако. Јурио сам огромном брзином. Јасно сам видео да идем у сусрет несрећи, али сам био немоћан да је спречим. Лежећи сувише напред на саоницама, муњевитом брзином сам се пео уз падину једне окуке. Јурио сам, јурио и... догодило се оно што је било неминовно: скелетон ми се отео из загрљаја, снажан ударац ми је пресекао дах, а затим су уследили ударци у лакат и у колено. На моју велику срећу, снег на врху ове кривине био је дебео више од једног метра и ја сам главачке улетео у њ, пробивши тунел дуг осам метара. Из даљине сам чуо звоно како објављује да се на писти догодило несрећан случај, али сам био сувише ошамућен да бих помислио да оно звони у моју част.

Устао сам и стао да млатара рукама. Тада се из звучника зачуло:

— Устао је и млатара рукама! Изгледа да није повређен!

— Па то је о мени! — помислио сам. — Значи да сам жив!

И тако сам постао члан „Клуба преживелих“.

ВЕРОВАТИ ИЛИ НЕ...

ЗАКОНОМ ЗАШТИЂЕН

У луци Хокијанга, на Новом Зеланду, често се може видети један дelfин који се слободно приближава самој обали. Његова највећа забава састоји се у томе да се игра празним боцама које пливају по мору. Одлуком новозеландских власти, донетом марта 1956, овај дelfин стављен је под нарочиту заштиту. Овај „законом заштићени“ дelfин има и своје име: становници Хокијанга назвали су га Опо Цор.

РИБА СПАСЛА БРОД

У близини Валпараиса, у Чилеу, једрењак „Александер Јутс“ налетео је на један оштар подводни гребен, који је начинио рупу на његовом дну. Брод је

почео нагло да тоне и сви чланови морнара да зауставе продирање воде нису ништа помогли. У критичном часу вода је, изненада, престала да надире, и то због тога што се једна велика риба заглавила у отвор. Захваљујући њој, били су спасени и једрењак и његова посада.

НЕОБИЧАН ПЛИВАЧ

Цони, пас Норвежанина Осмунда Гундерсона, који је утинуо 1938 године, умео је да плива и на тежим.

НАЈСВИРЕПИЈИ ОТАЦ У ИСТОРИЈИ

Краљ Цејлона Мафа Пуртала наредио је да се погуби његов рођени син, и то због тога што није устао у краљевом присуству.

Г. Губњени принц имао је свега осам месеци и кад је краљ наишао он је седео на крилу своје мајке.

II

едесет девет ми је година и, уместо да се као моји паметнији вршњаци грејем зими крај ватре, у топлим собним шпеларама и са њебетом око крста, ја сам активни тркач Кресте на Алпима. Као што вам је можда познато, тамо се сваке године одржавају најбрже и најопасније трке на санкама. Недалеко од Сен Морица, чувеног спортског центра у Швајцарској, постоји и једна необична стаза за санкање. Кад звук великог звона одјекне кроз прозирни ваздух, чија температура зими износи 20 степени испод нуле, на одређеном месту скупља се тридесетак необично одевених људи да би учествовали у вратоломној трци.

СТИГАО СИ У ПРАВИ ЧАС

Креста је стаза за санкање, дуга 1200 метара, просечена у самом леду, са дванаест врло опасних окука. Разлика у висини између почетка и краја стазе износи 153 метра. На јед-

ном месту вожња достиже лудачку брзину, тако да се за људе који у њој учествују може слободно рећи да су суманути. Па ипак, и ја припадам њиховом друштву.

Једног дана, орео сам у Сен Морицу неке своје старе пријатеље. Знајући ме као давнашњег спортског новинара и сећајући се да сам једном приликом био партнер на рингу самом Цеку Демсеју, повикали су:

— Стигао си у прави час да се опробаш у овом спорту! Бовани, брзо наћи опрему за санкање нашем пријатељу! Кад си имао срце да се супротставиш једном Демсеју...

Да, али су заборавили да сам тада имао 25, а не 59 година!

Погледао сам око себе и видео да се међу тркачима налази врло разнородан свет: пилоти авиона на млазани погон, швајцарски и италијански радници, неколико енглеских лордова, један пићар из Сен Морица, један послатичар. Сви

Волт Дизни
ДУШКО ДУГОУШКО
И ДРУГИ ДОБРИ И РЕЉАВИ СТАНОВНИЦИ ЊЕГОВЕ ВАРШИЉЕ И ОКОЛИНЕ

ПУСТИЊУ ГА ДА СЕ ЈОШ МАЛО ПРИВЛИЖИ... А ОНДА ЋУ ОКЛОТИТИ И... ЦАП!

ТРА-ЦА-ЦА!

ДОВРАГА! ТАЈ ШЕРИФ СЕ УВЕК УМЕША У МОЈЕ ПЛА-НОВЕ!

БАШ МИ ЈЕ МИЛО ШТО СТЕ НАВРАТИЛИ.

БАШ САМ ЖЕЛЕО ДА НЕКО НАИЂЕ ДА МУ ПОКАЖЕ МОЈ ПАРА-ДАДЗ!

САД МОРАМ ДА ЧЕКАМ ДОК ОН ОДЕ!

ОБЕ ЛИ ТАЈ ШЕРИФ ИКАД ОТИЌИ??

ДА, ДА, ШЕРИФЕ! НАМЕ-РАВАМ ДА ГА ОДНЕСЕМ НА ПОДОПРИВРЕДНУ ИЗЛОЖБУ... И НАДАМ СЕ НАГРАДИ!

КАД ШЕРИФ ОДЕ, ЈА ЋУ САМ УЗЕТИ СВОЈУ НАГРАДУ!

ШТА ТАЈ ШЕРИФ РАДИ?? ЗАР ОН НЕМА ДРУГИХ ПОСЛОВА... РАЗБОЈНИКЕ ДА ЛОВИ??

ЗНАТЕ, ШЕРИФЕ! ОВАКАВ ПАРАДАДЗ-ЈАВЊАЧ НЕ УСПЕВА НИГДЕ У ОКОЛИНИ! МНОГО МЕ ЈЕ ТРУДА СТАЛО ДА ГА ОДГАЗИМ!

ТАКО ЦЕО ДАН...

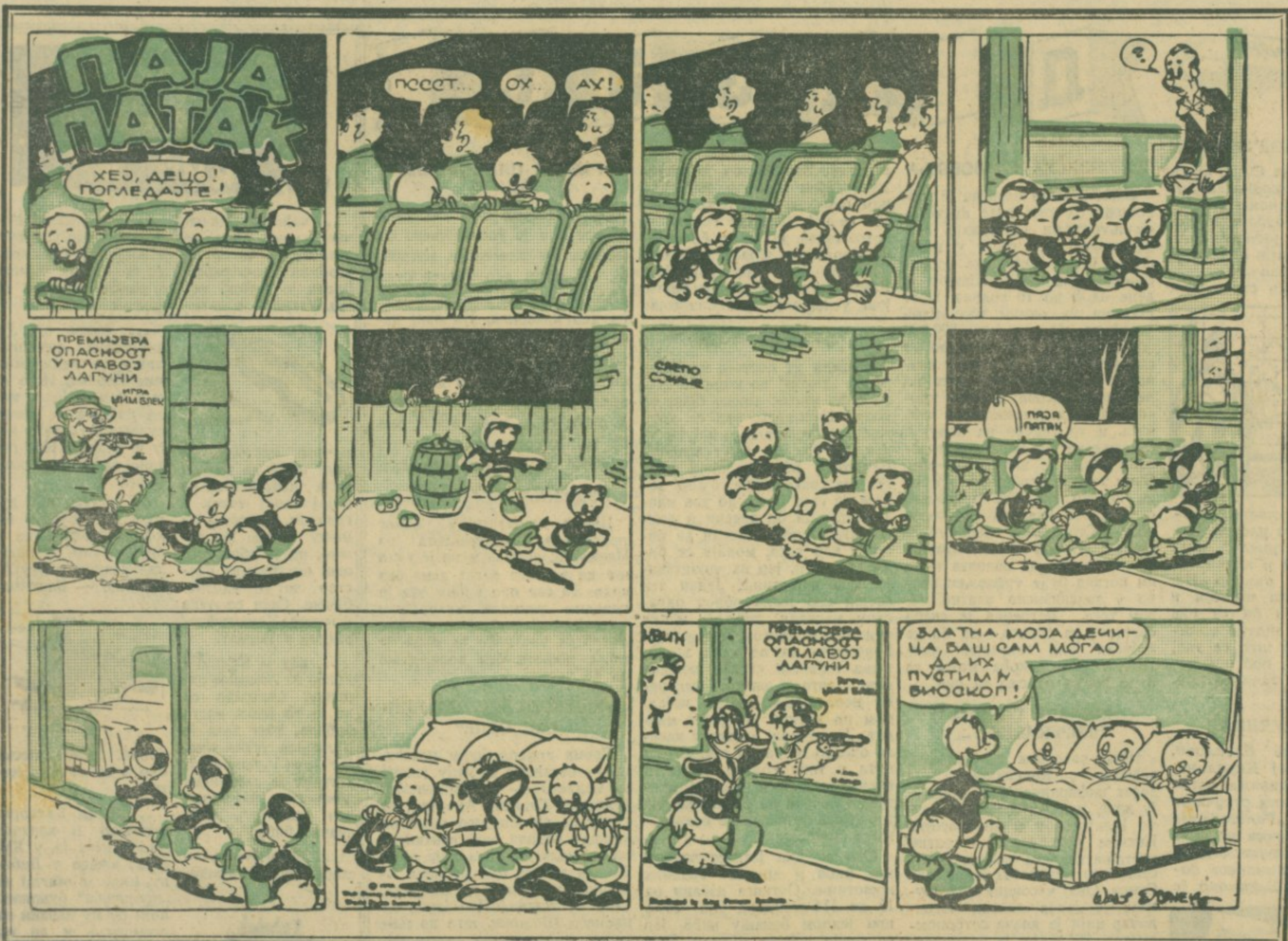
МОЈ ПРАДЕД ЈЕ ГАЗИО ПАРАДАДЗ КРУПАН КАО ДИЊЕ...

НЕ МОГУ ВИШЕ ДА ИЗДРЖИМ!

ГА, ШЕРИФЕ, МОГЛИ БИТЕ ДА ОСТАНЕТЕ И ДА ВЕЧЕРАТЕ СА МНОМ!

ДОВАДОМА! ИЗГУБИО САМ ЦЕО ДАН ЧЕКАЈУЋИ ДА ОДЕ!

ЉАДЕМО КУКИ, ШЕРИФЕ! ЛЕПО СМО ЗАВРШИЛИ ПОСОА И ОПЛЕВИЛИ БАШТУ

НАДМТАЊЕ

Један Гајин школски друг хвали се:
— Мој тата има толико пара да не зна како да их потроши!
— Није то ништа, — вели Гаја. — Мој ујка Паја има толико пара да чак ни тетка Пага не зна како да их потроши!

НИЈЕ ОН КАО БЕЛКА

Белка и Хорације пошле на море. Воз је већ кренуо, кад се тек Белка лупи по челу:
— Забога, сад се сетих да нисам искључила решо!
— Ето, видиш ли шта радиш! — прекори је Хорације. — Добро је само што сам ја заборавио да заврнем славину у купатилу, иначе би нам цео стан изгорео!

НЕМА НИШТА ПРОТИВ

— Не изгледа ми да ћу моћи да вас примим за књиговођу, — вели директор једног предузећа, код кога је Пера Ждера дошао да тражи посао. — Мој књиговођа мора да буде врло ердан и да ради за шесторицу.
— Па, не морам да будем баш књиговођа, — каже помрљиво Пера. — Пристајем да ме примите за једног од оне петорице.

КОЈИ ЈЕ ОДГОВОР ШТАКА

НАТАГАЈ је:

вођа старих Монгола врх на Кавказу митолошко биће витешка игра

ДРАЦЕНА ДРАКО је:

стари помораци и зусар лековита биљка градић у Пиринејима врста олује у Индиском Океану

ЖИРОПТЕР је:

спортска справа нов лек хемиски термин апарат за летење

КАГЕРА је:

варош у Африци тропска биљка река мирођија

ОДГОВОР

НАТАГАЈ је био бог Татара. Сматрали су га за господара и творца Земље и свих створова који на њој живе.

ДРАЦЕНА ДРАКО је дрвце или шибље које има дугачак сављиваст лист и зрнчасте или метличасте цвасти. Ове биљке има око 40 врста у тропским пределима Старог света. Драцена драко се налази на Канарским Острвима и велика јој драцена цинабара се Сокотре дају црвену смолу која се раније употребљавала у медицинске сврхе, а доцније за прављење лака, фирнајза итд. Неке врсте су украсне.

ЖИРОПТЕР је справа за летење, тежа од ваздуха, с крилима изнад трупа која се окрећу око вертикалног стуба. То је комбинација авиона и хеликоптера.

КАГЕРА је главна притока језера Викторије у Источној Африци. Плодна је у великом делу свога тока.

Гуциславине
Малог
Цонидја
МОРНАРА
ТОМА ТРАУТА
И КИНЕЗА
ШАНГ-ЛИНА

